

Adamczyk, Dariusz

Jak Paweł wykazuje konieczność usprawiedliwienia całej grzesznej ludzkości? – na podstawie Rz 1, 18-3, 20

Warszawskie Studia Pastoralne 16, 8-20

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DR HAB. DARIUSZ ADAMCZYK PROF. UJK*

**JAK PAWEŁ WYKAZUJE KONIECZNOŚĆ
USPRAWIEDLIWIENIA CAŁEJ GRZESZNEJ
LUDZKOŚCI? – NA PODSTAWIE RZ 1, 18-3, 20**

*How does Paul the Apostle demonstrate the need to justify
the whole sinful mankind? – Based on Rom 1:18-3:20*

Sekcja z Rz 1, 18-3, 20 dotyczy ludzkiej przewrotności i zawiera przesłanie o gniewie Bożym nad wszelką bezbożnością i niesprawiedliwością. Ów gniew Boży oznacza radykalną wrogość Boga wobec zła, na które nie może pozostawać obojętny (por. Wj 22, 22 n; 32, 9 n; Pwt 29, 24. 27; Iz 1, 15-20; 9, 11 nn).

---

* Dariusz Adamczyk – dr hab. nauk teologicznych; ur. w 1970 r. w Skarżysku-Kamiennej. Doktorat z zakresu teologii pastoralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, habilitacja z zakresu katechetyki na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, kierownik Zakładu Wychowania Integralnego i Rewalidacji, wykładowca etyki i etyki zawodowej na Wydziale Pedagogicznym i Artystycznym. Autor ponad stu artykułów naukowych dotyczących Biblii w katechezie, teologii biblijnej, jedności Starego i Nowego Testamentu, etyki i pedagogiki religijnej. Publikacje książkowe: *Starotestamentalne cytaty w Ewangelii według świętego Mateusza i ich zastosowanie w aktualnych polskich podręcznikach do katechizacji. Studium biblijno-katechetyczne* (Kielce 2006); *Stworzenie – Opatrzność – Ewolucja*.

Jego reakcja jest nieunikniona. Paweł potwierdza sprawiedliwość Bożego działania. Żadna forma zła nie może być przed Nim ukryta¹. W tej perspektywie autor wykazuje konieczność usprawiedliwienia najpierw pogan, a potem Żydów, zgodnie z ówczesnym podziałem całej ludzkości.

1. Sytuacja pogan

W Rz 1, 19 autor pisze: „To bowiem, co o Bogu można poznać, jawne jest wśród nich, gdyż Bóg im to ujawnił”. Paganie mają wszelkie potrzebne dane, aby uznać istnienie Boga. Nie chcą jednak tego uczynić (por. Mdr 13-14). Ta argumentacja ma na celu ukazanie w całej rozciągłości ciężącej na poganach winy za ich niedowiarstwo. W naturze bowiem każdego człowieka istnieją wrodzone możliwości poznania Boga².

O Bogu świadczy całe stworzenie. „Albowiem od stworzenia świata niewidzialne Jego przymioty – wiekuista Jego potęga oraz bóstwo – stają się widzialne dla umysłu przez Jego dzieła, tak że nie mogą się wymówić od winy” (Rz 1, 20). Uświadomienie sobie harmonii i celowości wszystkiego, co istnieje, pozwala dojść do wniosku o istnieniu potężnego Boga, który wszystkim dał początek. Wszechświat stanowi niejako

---

Przyczynek do dialogu nauki i wiary (Szczecin 2009); współautor: *Od filozofii do teologii. Rozważania o wartościach* (Kielce 2007).

¹ Por. J.N. Aletti, *List do Rzymian*, w: *Międzynarodowy komentarz do Pisma Świętego*, red. W. Chrostowski, Warszawa 2000, s. 1418; S. Romanello, *Jakie jest orędzie ewangeliczne w Rz 1, 16-3, 20?*, „*Verbum Vitae*” 2 (2002), s. 168 nn.

² Por. F. Montagnini, *La prospettiva stolica della Lettera ai Romani*, Brescia 1980, s. 84; A. Paciorek, *Człowiek bez Chrystusa w soteriologii Listu św. Pawła do Rzymian*, Tarnów 1995, s. 99 n.

otwartą księgę, w której nieustannie można odczytywać doskonałość Boga. Nie ma zatem w tej kwestii usprawiedliwienia dla niewiedzy człowieka. Niewidzialny Bóg daje się bowiem dostrzec w swoich dziełach, zwłaszcza w tych, które świadczą o Jego dobroci i miłosierdziu³.

W Rz 1, 19 n autor określa możliwość poznania Boga przez umysł z obserwacji Jego dzieł. Nie chodzi jednak tylko o jakieś czysto intelektualne poznanie. Człowiek stworzony na obraz Boży jest zobowiązany do oddawania Bogu czci i do składania Mu dziękczynienia (w. 21), stąd nie może się ograniczyć tylko do teoretycznego poznania Boga. Owo poznanie musi się przejawiać w konkretnym postępowaniu. Dowodem poznania teoretycznego winno być uwielbienie Boga wraz ze szczerą wobec Niego wdzięcznością⁴.

Poznanie Boga ma nie tyle charakter czysto intelektualnego aktu, lecz jest raczej wolitywną afirmacją. Poganie dysponują wszystkimi potrzebnymi środkami, aby w ten sposób poznać Boga. Jednakże nie potwierdzają swoim życiem prawdy o Jego istnieniu. Pozostają w sprzeczności z tym obiektywnym porządkiem. W związku z tym gubią się w swoich pomysłach na życie. Paweł pisze: „znikczemnieli w swoich myślach i zamknięte zostało bezrozumne ich serce” (Rz 1, 21 c). W ten sposób grzesznik sam pozbawia się możliwości odróżniania mą-

---

³ Por. A. Paciorek, *Człowiek bez Chrystusa w soteriologii Listu św. Pawła do Rzymian*, s. 100 nn; F. Montagnini, *La prospettiva storica della Lettera ai Romani*, s. 84; K. Romaniuk, A. Jankowski, L. Stachowiak, *Komentarz Praktyczny do Nowego Testamentu*, t. 2, Poznań–Kraków 1999, s. 13; W. Dabourne, *Purpose and Cause In Pauline Exegesis. Romans 1, 16-4, 25 and a New Approach to the Letters*, Cambridge–New York 1999, s. 126; J.A. Fitzmyer, *List do Rzymian*, KKB, s. 1265; S. Romanello, *Jakie jest orędzie ewangeliczne w Rz 1, 16-3, 20?*, s. 171.

⁴ Por. K. Romaniuk, *List do Rzymian. Wstęp – Przekład z oryginału – Komentarz*, Poznań–Warszawa 1978, s. 93.

drości od głupoty: „Podając się za mądrych stali się głupimi” (Rz 1, 22). Sami przypisują sobie mądrość (por. Iz 5, 21), jednakże działanie przeciwko Bożej mądrości jest głupotą (por. Jr 10, 14). W ten sposób poganie pozbawiają się niejako możliwości odróżniania mądrości od jej pozorów. Jest to rodzaj kary doczesnej za to, że nie oddają Bogu należnej czci. Trwając w przeświadczeniu o swej roztropności coraz bardziej zamykają się w swej głupocie⁵.

Człowiek odmawiając oddania chwały Bogu, w konsekwencji popada w bałwochwalstwo. Jest to fundamentalny grzech jako odrzucenie prawdziwego Boga. Nieoddawanie czci należnej Bogu prowadzi do niemoralności w dziedzinie seksualnej (Rz 1, 24). Paweł wskazuje również na upadek pogan w kwestii zamiany Bożej prawdy na kłamstwo (Rz 1, 25). W konsekwencji człowiek oddaje cześć stworzeniu, a nie Stwórcy. Życie pogan staje się kultem stworzenia. Służba Bogu zostaje zamieniona na służbę światu. Zamiana prawdy na kłamstwo skutkuje również zamianą naturalnego współżycia ludzi na obcowanie „przeciwne naturze” (Rz 1, 26b). Ten wywód Pawła jest kompromitujący dla pogan⁶.

⁵ Por. K. Barth, *Breve commentario all'epistola ai Romani*, Brescia 1990, s. 43 nn; G. Rafiński, *Grzech ludzkości i dar usprawiedliwienia (List św. Pawła do Rzymian)*, w: *Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych*, t. 9: *Dzieje Apostolskie. Listy św. Pawła*, red. J. Frankowski, Warszawa 1997, s. 319; K. Romaniuk, A. Jankowski, L. Stachowiak, *Komentarz Praktyczny do Nowego Testamentu*, t. 2, s. 14; *Komentarz historyczno-kulturowy do Nowego Testamentu*, red. C.S. Keener, K. Bardski, W. Chrostowski, Warszawa 2000, s. 314 n.

⁶ Por. H. Langkammer, *List do Rzymian. Tłumaczenie, wstęp i komentarz*, Lublin 1999, s. 35 n; tenże, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 1: *Wielkie listy św. Pawła*, Legnica 2009, s. 33; A. Paciorek, *Człowiek bez Chrystusa w soteriologii Listu św. Pawła do Rzymian*, s. 120.

W Rz 1, 28-32 Paweł kolejny raz określa winę pogan, polegającą na tym, że nie zachowują prawdziwego poznania Boga. Bez Bożego światła człowiek czyni to, co niegodziwe. Niezależność religijna od jedyne go prawdziwego Boga skutkuje niezależnością moralną, dla której nie ma już żadnych ograniczeń. Ludzie zostają przytłoczeni grzechami, które coraz bardziej niszczą uporządkowane życie⁷. Poganie mają też świadomość czekającej ich śmierci jako kary za wymienione wcześniej czyny. Mimo to jednak chwalą te czyny, a także tych, którzy popełniają zło. W świecie pochwalane jest zło, Paweł zaś „chwali” Ewangelię: „Bo ja nie wstydzę się Ewangelii, jest bowiem ona mocą Bożą ku zbawieniu dla każdego wierzącego, najpierw dla Żyda, potem dla Greka. W niej bowiem objawia się sprawiedliwość Boża, która od wiary wychodzi i ku wierze prowadzi, jak jest napisane: a sprawiedliwy z wiary żyć będzie” (Rz 1, 16 n).

2. Sytuacja Żydów

Spustoszenie moralne i umysłowe powoduje odwrócenie się stworzenia od Stwórcy. Po tym ogólnym stwierdzeniu dotyczącym grzechu całej ludzkości (por. Rz 1, 18-32), Paweł ujawnia grzech Żydów wskazując na jego genezę. Poganie odrzucili Boga pomimo możliwości poznania Go i służenia Mu. Żydzi

---

⁷ Por. J. Pilch, *Galati e Romani*, Brescia 1993, s. 57 n; A. Paciorek, *Człowiek bez Chrystusa w soteriologii Listu św. Pawła do Rzymian*, s. 120 n; G. Rafiński, *Grzech ludzkości i dar usprawiedliwienia (List św. Pawła do Rzymian)*, s. 319; K. Romaniuk, A. Jankowski, L. Stachowiak, *Komentarz Praktyczny do Nowego Testamentu*, t. 2, s. 15; H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 1, s. 34.

natomiast nie są bałwochwalcami i nie utożsamiają się z pogańskim stylem życia, wierzą w jedyne Boga, mimo zdarzających się wśród nich odstępstw, nawet kultowych. Mogłoby się im zatem wydawać, że nie kwalifikują się pod osąd zawarty w pierwszym rozdziale listu, ponieważ nie obejmuje ich gniew Boga (w. 18)⁸.

W związku z powyższym, po ukazaniu winy poganom, Paweł zajmuje się przewinieniem Żydów nadal kontynuując rozważania ogólne (2, 1-3, 20). Oni też popełniając grzechy nie mogą liczyć na usprawiedliwienie. Żydzi mają świadomość szczególnego wybrania przez Boga, jak również są przeświadczeni o związanym z tym faktem wybrania szczególnym uprzywilejowaniem. A zatem przekonani, że zbawienie należy się im na mocy samego pochodzenia od Abrahama i że to oni mają prawo wyrokować o zbawieniu innych ludzi, wszystkich, którzy nie byli Żydami i byli nieobrzezani, uważają za grzeszników. Ten jednak, kto uważa, że sam potrafi siebie usprawiedliwić, że może sądzić i potępić drugiego; ściąga na siebie gniew Boży. Obojętnie, czy to jest Grek, czy Żyd; niewierzący w Boga, czy wierzący. Samousprawiedliwienie jest w istocie zaprzeczeniem autentycznej wiary w Boga. Stąd Paweł wskazuje na zasadniczą tezę, że nikt nie jest sprawiedliwy przed Bogiem (por. Rz 3, 10)⁹.

Paweł pisze: „Przeto nie możesz wymówić się od winy, człowiecze, kimkolwiek jesteś, gdy zabierasz się do sądenia. W jakiej bowiem sprawie sądzisz drugiego, w tej sam na siebie

---

⁸ Por. G. Rafiński, *Grzech ludzkości i dar usprawiedliwienia (List św. Pawła do Rzymian)*, s. 320.

⁹ Por. K. Romaniuk, A. Jankowski, L. Stachowiak, *Komentarz Praktyczny do Nowego Testamentu*, t. 2, s. 16; H. Langkammer, *List do Rzymian...*, s. 37; tenże, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 1, s. 35 n.

wydajesz wyrok, bo ty czynisz to samo, co osądzasz” (Rz 2, 1). Paweł oskarża każdego, kto wypowiada sądy potępiające innych ludzi. Z kontekstu można jednak przypuszczać, że chodzi tutaj przede wszystkim o Żydów potępiających nieczne postępowanie pogan. Nie wynika to z prawej postawy sądzących, ani nie służy samokrytyce i poprawnemu postępowaniu. Okazuje się bowiem, że Żydzi nie są lepsi od pogan. Grzech Żydów polega na uzurpacji praw Stwórcy i ostatecznego Sędziego oraz na pogardzie wobec nie-Żydów i przypisywaniu sobie możliwości usprawiedliwienia z pominięciem Boga¹⁰.

Sytuacja Żydów w porównaniu z poganami wcale nie jest korzystniejsza. Różnica polega jedynie na tym, że Żydzi posiadają Prawo dane przez Boga za pośrednictwem Mojżesza. W dłuższym wywodzie zawarty jest temat dotyczący przestępstwa przykazań (Rz 2, 17-24), a także nonsens obrzezania, ponieważ nie chroni ono od grzechu i staje się sprawą czysto zewnętrzną (ww. 25-29). Paweł coraz dosadniej wykazuje moralną niedoskonałość Żydów, o czym świadczy długi anakolut zawarty w Rz 2, 17-20. Nazywanie kogoś Żydem świadczyło o szczególnym wyróżnieniu nie tylko pod względem narodowym, ale zwłaszcza pod względem religijnym. Żydzi byli przekonani, że tylko oni poznali wolę Bożą (w. 18) i tylko im przypada rola przywódcy w każdej dziedzinie życia (w. 19 n)¹¹. Paweł zaś podkreśla, że posłannictwo nauczyciela zobowiązuje do pouczenia także przykładem własnego postępowania. Żydzi znają Prawo, lecz go nie zachowują. Przedstawiając katalog występków Paweł stawia Żydom konkretne

---

¹⁰ Por. H. Langkammer, *List do Rzymian...*, s. 38; tenże, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 1, s. 36.

¹¹ Por. *Komentarz historyczno-kulturowy do Nowego Testamentu*, s. 317.

zarzuty (Rz 2, 21 n). Wymienia trzy grzechy popełniane przez Izraelitów, którzy jednocześnie zabraniają tych występków innym. Chodzi o kradzież, cudzołóstwo i świętokradztwo. Każdy z tych występków jest udziałem postępowania Izraelitów¹².

Zarówno zatem poganie, jak i Żydzi, są odpowiedzialni za dopuszczanie się wykroczeń przeciwko Bogu. Paweł ukazuje ową odpowiedzialność w kontekście prawdy, że „u Boga nie ma względu na osobę” (Rz 2, 11). W obliczu Ewangelii dotyczącej eschatologicznego wkroczenia Boga w historię ludzkości poprzez Syna, wszyscy są równi i mają takie same szanse na zbawienie. Ludzie poprzez złe czyny spowodowali powszechne panowanie grzechu, stąd koniecznie potrzebują zbawienia. Żydzi nie mogą liczyć na Bożą pobłażliwość. Pozostaje im jedynie pokorne wyznanie swoich grzechów. Wszyscy muszą stanąć w prawdzie o sobie i w pokorze uznać się winnymi wobec Boga.

Podsumowanie

W Rz 1, 18-3, 20 Paweł ukazuje sytuację grzesznej ludzkości, która z tej racji zasługuje na gniew Boży. Taką tezę stawia już w 1, 18. Dotyczy ona sytuacji wszystkich ludzi. Paweł stosuje tę tezę do pogan i do Żydów. Celem jest wykazanie, że wszyscy zgrzeszyli: „tak Żydzi, jak i poganie są pod panowaniem grzechu” (3, 9). Zarówno Żydzi, jak i poganie, stali się konsekwentnymi kontynuatorami grzechu Adama.

---

¹² Por. K. Romaniuk, *List do Rzymian. Wstęp...*, s. 107; A. Paciorek, *Człowiek bez Chrystusa w soteriologii Listu św. Pawła do Rzymian*, s. 154; K. Romaniuk, A. Jankowski, L. Stachowiak, *Komentarz Praktyczny do Nowego Testamentu*, t. 2, s. 17 n.

Udowadnianie tezy z Rz 1, 18 Paweł rozpoczyna od przytoczenia faktów. Stosuje ją najpierw do pogan opisując sytuację człowieka-bałwochwalcy. Poganie mają możliwość poznania Boga z natury (w. 19 nn), „przez Jego dzieła” (w. 20), chociaż ta zdolność została znacznie osłabiona przez grzech pierwszego człowieka. Prawo Boże jest jednak wpisane w ludzkich sercach (2, 12-16). Darów Bożych związanych z możliwością rozpoznania Boga człowiek nie został pozbawiony¹³, a zatem nie może się wymawiać od winy. Bóg wszystkim objawił się wystarczająco czytelnie, dlatego niepoznanie Boga jako Stwórcy jest winą człowieka (1, 18 n.21.28).

Sytuacja Żydów jest nieco inna, ponieważ posiadają oni Prawo. Ich przywilejem jest też obrzezanie jako oznaka otrzymanego Prawa i zawartego z Bogiem przymierza (Rz 2, 25). Istota ich grzechu jest związana z dążeniem do zabezpieczenia sobie życia w oparciu o posiadane przywileje. Błąd jednak polega na mniemaniu o pełnym bezpieczeństwie wynikającym z wybraństwa i pokładanie ufności w przywilejach, pomimo niespełniania woli Bożej. Grzech Żydów polega na przekraczaniu Prawa i czynieniu siebie sędziami pogan, przy jednoczesnym naśladowaniu ich grzesznych czynów.

Ludzkość zostaje tu przedstawiona w sytuacji bez Chrystusa, czy to w aspekcie historycznym, czyli przed Chrystusem, czy w aspekcie relacji, gdy człowiek nie uznaje i nie przyjmuje Go¹⁴. Jest to sytuacja, w której natura człowieka jest zepsuta przez grzech. Paweł podkreśla, że nikt własnymi siłami, z odwołania się do sumienia, czy też do spełniania Prawa, nie jest

---

¹³ Por. A. Paciorek, *Człowiek bez Chrystusa w soteriologii Listu św. Pawła do Rzymian*, s. 155 n.

¹⁴ Por. H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 1, s. 31.

w stanie zasłużyć na usprawiedliwienie. Wszyscy ludzie podlegają grzechowi. W istocie bowiem grzech Żydów i grzech pogan to ten sam grzech polegający na pragnieniu zależenia od siebie, a nie od Boga¹⁵.

Obie zatem grupy ludzkości, Żydzi i poganie, potrzebują usprawiedliwienia. Cięży bowiem na nich gniew Boży, który obejmuje wszystkich czyniących zło, zarówno Żydów, jak i pogan. Jest to przejaw sprawiedliwości Bożej. Bóg nie daje pod tym względem nikomu przywilejów, stąd Paweł wskazuje na beznadziejność sytuacji ludzkości z powodu grzechu, który polega na wykroczeniu przeciwko zasadom ujętym w Prawie, albo tym, które są zapisane w ludzkich sercach. Nadszedł jednak czas położenia kresu grzechowi. Jezus Chrystus wysłuchał zbawienie, które objawia się w łasce wiary w Ewangelię. Ratuńek z grzechowych zawikłań, które ciążyą na ludzkości, otrzymuje ten, kto przyjmuje ofertę zbawczą, wysłużoną przez Jezusa Chrystusa.

STRESZCZENIE

Jak Paweł wykazuje konieczność usprawiedliwienia całej grzesznej ludzkości? – na podstawie Rz 1, 18-3, 20

W Rz 1, 18-3, 20 autor wykazuje konieczność usprawiedliwienia całej grzesznej ludzkości, zarówno pogan jak i Żydów. Nikt bowiem sam nie może zasłużyć na usprawiedliwienie. Paweł ukazuje ludzi w sytuacji bez Chrystusa (sytuacja historyczna przed Chrystusem oraz sytuacja współczesna braku z Nim osobistej relacji). Przyczyną tej sytuacji jest grzech, który

---

¹⁵ Por. G. Rafiński, *Grzech ludzkości i dar usprawiedliwienia (List św. Pawła do Rzymian)*, s. 314.

zawsze w istocie polega na pragnieniu zależności od siebie, a nie od Boga. Jednak zbawienie, które wysłużył Jezus Chrystus kładzie kres grzechowi. Ratunkiem dla człowieka, aby mógł wyrwać się z grzechowych zawikłań, pozostaje przyjęcie owej zbawczej oferty i wiara w Ewangelię Chrystusa.

SUMMARY

In Rom 1:18-3:20 Paul the Apostle shows the situation of the sinful mankind, which deserves God's wrath. He already states this as early as verse 1:18. It applies to all mankind. Paul the Apostle aims it to Gentiles and Jews alike. His goal is to show that they all sinned „For we have already made the charge that Jews and Gentiles alike are all under the power of sin” (Rom 3:9). Both Jews and Gentiles became consistent in recreating Adam's sin.

Paul the Apostle proves his argument in Rom 1:18 by recalling facts. He first uses it to describe the situation of the Gentiles as idolators. Gentiles are naturally capable of experiencing God (verse 19) through “His creations” (verse 20), although these capabilities were weakened by the original sin. God's law, however, is inscribed in every human heart (2:12-16). God's gifts related to the ability to experience him have never been taken away from mankind¹⁶ and thus mankind cannot try to justify its guilt. God showed Himself clearly enough to mankind and so not recognizing God as the Creator is mankind's fault (1:18-21:28).

---

¹⁶ Por. A. Paciorek, *Człowiek bez Chrystusa w soteriologii Listu św. Pawła do Rzymian*, s. 155 n.

The situation of the Jews is slightly different, because they also possess the Right. Their privilege is also circumcision as a sign of receiving the Right and the covenant with God (Rom 2:25). The essence of their sin is related to their aspiration to secure themselves a life basing on their privileges. Their mistake is their conviction of being safe, which results from being the chosen nation, and trusting in their privileges, despite not fulfilling God's will. The sin of the Jews is abusing the Right and making themselves the judges of the Gentile when also committing the same sins as they did.

Mankind is presented in a situation without Christ, whether historically or in relations, when Man does not acknowledge and accept Him¹⁷. This is a situation in which human nature is corrupted by sin. Paul the Apostle stresses that no one deserves to justify himself on his own, without appealing to conscience, or fulfilling the Right. All humans are subjected to sin. In fact the sin of the Jews and the sin of the Gentile is the same sin – the sin of wanting to be independent of God¹⁸.

So both groups of humanity, the Jews and the Gentile, need justification. For they are burdened with God's wrath, which will be sent on all those, who are evil, Jew and Gentile alike. This is a sign of God's justice. God does not give anyone special privileges in this respect, and that is why Paul the Apostle points at the hopelessness of this situation, which is the sin of going against the rules of the Right and those inscribed in human hearts. For time has come to put an end to all sin. Jesus

---

¹⁷ Por. H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 1, s. 31.

¹⁸ Por. G. Rafiński, *Grzech ludzkości i dar usprawiedliwienia (List św. Pawła do Rzymian)*, s. 314.

Christ merited for the salvation, which is manifests itself in the grace of faith in the Gospel. Rescue from the sinful entanglements, which burden mankind will be given those, who accept the offer of salvation, merited by Jesus Christ.